

AND YERİMİZ - ŞƏHİDLƏR XİYABANI

Xalqın, Vətənin taleyi bir insanın taleyinə çevrilməlidir.

H.Əliyev,
Ümummilli lider

O gecə elə bil dünya öz məhvərindən ayrılmışdı. Ay da üzərdəki qan ləkəsini görməsin deyə sanki uzaqlara çəkilib buludlar arasında gizlənmişdi. Beləcə ağır-ağır açılırdı səhər... Havadan da qan iyi gəlirdi o gün. Qəzəbindən titrəyən insanların gözləri də qan çanağına dönmüşdü elə bil. O gün qan rəngi cökmüş gözlər elə bil dünyanı lənətləyirdi. O gün, lənətləyirdi gözləri qan çanağına dönmüş zamanı.

Vətən uğrunda ölüm həyatın davamıdır.
Cambil Cabayev,
Qazax şairi

O gün 1990-cı ilin 20 Yanvar gecəsi idi. Bu tarix qədim insan məskəni olan Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə qəhrəmanlarının şəhid olma günüdür. Bu gün faciə, məğlub olma, sınma günü yox, öz ölkəsinin, xalqının azadlığını, şərəfini, namusunu, qeyrətini və ləyaqətini hər şeydən uca tutan, canını torpaq, Vətən və onun müstəqilliyi yolunda qurban verən, şəhid olub müqəddəslik qazanan Vətən övladlarının uralıq, əlçatmazlıq günüdür.

Bu gündə bütün ölkə əhalisinin böyüyündən kiçiyinə kimi hamı axın-axın müqəddəs Şəhidlər xiyabanını ziyarət edir, qışın qarlı-şaxtalı havasında məzarların üstünə təzə-tər güllər, çiçəklər qoyur, ruhlarına dualar oxuyur, baş əyirlər.

Tarixin müxtəlif zamanlarında

əzəli və müqəddəs torpaqlarımızdan özlərinə vətən düzəltmiş ermənilər heç vaxt, heç zaman torpaqlarımıza qarşı uzatdıqları çirkin, qan qoxuyan əllərini geri çəkməyiblər. Bizlər də bir dəfə də olsun o əlləri nə qətiyyətlə geri itələmişik, nə də dibindən kəsmişik. Bundan ruhlanan ermənilər 1988-ci ildə rədd edilməyən, kəsilməyən həmişə əllərini muğamatın beşiyi, xarı bülbülün vətəni olan cənnəti-məkan Qarabağa uzatdılar. İndi daha geniş açılmış şəkildə. Eynən dilənçi adətiylə.

Hər zaman mərkəzin havadarlığından istifadə edən, ondan yararlanan haylar Qərbi Azərbaycanın əbədi və əzəli sakinlərini min bir işgəncələrlə doğma yerlərindən az bir vaxtda qovub çıxardılar. 200 mindən çox insan ev-əşiyindən qovuldu, illərlə dişi-dırnağı ilə yığıb-topladığı, alın təriylə, əlinin qabarıyla qazandı-ğı var-dövlətini itirib qaçqın, köçkünə çevrildi-

lər. Yüzlərlə qoca-qadın, uşaq nankor düşmənin gülləsinə tuş gəldi, qar uçuqunu altında qaldı, itkin düşdü, dağlarda dondu, dəmir borulara doldurulub ağzı qaynaq edildi.

Azərbaycan xalqı bütün bu baş verənlərə seyrçi kimi baxmadı. Bir nəfər kimi ayağa qalxdı. Respublikanı nümayişlər, tətilər dalgası bürüdü. Bütün müəssisələr: fabriklər, zavodlar işini dayandırdı. Azərbaycan Milli Azadlıq mübarizəsini bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Azərbaycan xalqından, onun Milli Azadlıq Hərəkatından qorxuya düşən SSRİ-nin o vaxt-ki rəhbəri M.S.Qorbaçov Sovet hərbi məşinini işə saldı. 1990-cı il 20 Yanvar gecəsi Sovet Or-

mənzillər qarət edilmiş, onların insanlıq ləyaqəti alçaldılmışdır.

Qanlı yanvar günündə

şəhidlərin sayı 131 nəfər olmuşdur. Həlak olanların 122-si kişi, 5-i qadın, 4-ü uşaqdır. Milli tərkib belədir: 117 azərbaycanlı, 3 yəhudi, 3 tatar, rus, həlak olanlar 4 milis işçisi, 1 "təcili yardım" məşinin sürücüsü, 4 yanğınsöndürən, 12 tələbə, 1 aspirant, 3 elmlər doktoru.

Deyirlər tarixdə heç nə unudulmur, heç kim, heç nə yaddan çıxmır. Və heç bir cinayət də

dusunnu xüsusi təyinatlı bölmələri, Daxili Qoşunların Stavropol, Krasnodar və Rostovdan səfərbərliyə alınan erməni əsgər və zabitlərinə qabaqlarına keçənləri, gözləri görənləri əzmək, dağıtmaq, öldürmək, parçalamaq, tapdalamaq əmri verilmişdi.

Sələfi XI Qızıl Ordudan fərqlənməyən "şanlı" Sovet Ordusu həmin dəhşətli gecədə 137 nəfər günahsız qocanı, qadını, məktəbli uşağı küçədə, evyanda, avtobusda qanına qəltan elədi. 700-nü yaraladı. 800-dən çoxunu həbs etdi. Bu, insanlıq tarixində öz vətəndaşına, kiçik "qardaş"ına qarşı mərkəzin görünməmiş, ağla gəlməyən iyrəncliyi, vəhşiliyi idi.

Bakı faciəsi ən qanlı faciə idi. O günlərdə Kalaşnikov avtomatlarından ağırlıq mərkəzləri dəyişdirilmiş 5,45 çaplı güllələr atılmışdı. Bədəndə daxil olanda hərəkət istiqamətini dəyişən belə güllə insanı sıradan çıxarmaqla yanaşı, onun ağrı-iztirablarını qat-qat artırır.

Qanlı yanvar günündə xəstəxanalar, təcili yardım məşinləri atəşə tutulmuşdur. Həkim A.Marxyovka öldürülmüşdür.

O gecə ölümlərin qiymətli şeyləri oğurlanmış,

cəzasız qalmır. Amma Azərbaycan xalqının qatı düşməni olan M.S.Qorbaçov cəzasız qaldı. Artıq 30 ildir ki, Azərbaycan xalqı 20 Yanvarı Ümumxalq Hüzn Günü kimi qeyd edir. Bakımızın ən uca zirvəsində: Dağüstü parkda uyan Milli Azadlıq qəhrəmanlarını daim anırıq. Şəhidlər xiyabanı hər birimizin and yeridir.

Cox şəhid verən və çox fədakarlıq göstərən bir ölkə istədiyi səviyyəyə də çatdı bilər.

Mahatma Qandi,
Hindistan Milli Azadlıq Hərəkatı
rəhbərlərindən biri

Ölkəmizin bütün kənd, qəsəbə və şəhərlərində yüzlərlə şəhidin adına küçə, park, məktəb var. Parklarda, məktəblərdə onların heykəlləri və büstləri qoyulub. Bakının 20 Yanvar dairəsində 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinə 1500 kvadratmetr ərazini əhatə edən abidə-kompleks qurulub. Abidə-kompleks Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin təşəbbüsü ilə rayonnun daxili imkanları hesabına inşa olunub. 20

Yanvar Azərbaycan tarixinin ağrılı və eyni zamanda ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi xalqın öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu təsdiqləyən qeyri-adi vətənpərvərlik, igidlik nümunəsidir. Abidənin üzərində həmin gecə müstəqillik uğrunda şəhid olmuş 131 nəfər ölümsüzlük zirvəsinə ucalmış vətən övladının adı qızıl hərflərlə həkk olunmuşdur. Abidə-kompleksin mərkəzində bürüncdən tökülmüş heykəl kompozisiyası da var.

Çox təəssüf ki,

insanlıq tarixində misli görünməmiş bu cinayət işi cəzasız qalıb. Doğrudur, 20 Yanvar faciəsinə iki dəfə - 1992-ci və 1994-cü illərdə siyasi-hüquqi qiymət verilib. Ulu öndər Heydər Əliyevin səyi nəticəsində günahkarların adı məlum olub. Amma buna baxmayaraq, sanki onlar cinayətkar deyillərmiş kimi hələ də azadlıqda gəzirlər. Keçmiş Yuqoslaviyada baş vermiş hərbi cinayətin hər bir iştirakçısı həbs olunaraq layiqli cəzalarını alıblar. Hərda və nə zaman baş verməsindən asılı olmayaraq, kütləvi insan qətlinə səbəb olan günahkarlar cəzalandırılmalıdır. Çox maraqlıdır ki, dünya ictimaiyyəti də insanlığa qarşı cinayət törətmiş şəxslərin cəzalandırılmasıyla bağlı məsələlərə həssaslıqla yanaşır. Belə olan halda biz nə üçün susuruq? Niyə başda M.S.Qorbaçov olmaqla keçmiş SSRİ rəhbərliyini beynəlxalq məhkəmələrə vermirik? Bəlkə onların ölüb-gətməsini gözləyirik? Bunun bizlərə nə faydası?

Bakıda törətdiyi qırğınlarla kifayətlənməyən M.S.Qorbaçov SSRİ-nin bir çox respublikalarında da belə qanlı hadisələr törətdi. Bakı qırğını miqyasına görə ən böyüyü, amansız idi. Haqlıqla haqsız eyni tərəziyə qoyan, hər zaman siyasi maraqlarını gözləyən Nobel komitəsi M.S.Qorbaçovu Nobel sülh mükafatına layiq gördü. O vaxt etiraz edib səsimizi belə qaldırmadıq.

Hamımıza məlumdur ki, Moskvada "Qorbaçov fondu" fəaliyyət göstərir. Nəyə görə həmin fondan Azərbaycan xalqı üçün kompensasiya almırıq? Axı cinayətkar Qorbaçovdur.

Hər il faciənin ildönümü ilə bağlı tədbirlər keçirilir, ölkənin bütün şəhərlərində, rayonlarında, qəsəbəsində idarə və müəssisələrdə anma mərasimləri qeyd olunur, dünya ictimaiyyətinin diqqətini bu qanlı faciəyə yönəltmək üçün Azərbaycanın xaricdəki səfirliklərində mərasimlər təşkil olunur. "Əbədi Məşəl" önünə Azərbaycan prezidenti əkilir qoyur, xarici səfirliklərin nümayəndələri şəhidləri ziyarət edir və Azərbaycan xalqına baş sağlığı verirlər.